

Archeologisch bureauonderzoek & Inventariserend
Veldonderzoek, verkennende fase

Katwijkseweg 7, Wassenaar
Gemeente Wassenaar

B&G rapport 1183

Colofon

Projectnummer 23490911
Auteurs drs. A.M.H.C. Koekkelkoren, drs. S. Moerman
Redactie dr. A.W.E. Wilbers
Versie 1.5
Status Definitief

Autorisatie

dr. A.W.E. Wilbers	Senior Prospector	16-3-2011	
--------------------	-------------------	-----------	--

Goedkeuring

drs. L. Bruning	Senior Archeoloog gemeente Wassenaar	26-4-2011	
-----------------	---	-----------	--

Opdrachtgever dhr. J. van der Doolen
Oostdorpserweg 207
2242 ND Wassenaar

© Becker & Van de Graaf bv
Noordwijk, maart 2011
ISSN 1879-3711

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Protocol 4002
Protocol 4003

SAMENVATTING:

In opdracht van dhr. van der Doolen heeft Becker & Van de Graaf bv een archeologisch bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek door middel van boringen uitgevoerd aan de Katwijkseweg 7 te Wassenaar.

Tijdens het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied in een strandvlakte ligt waarop mogelijk archeologische resten uit het Neolithicum kunnen worden aangetroffen. Activiteiten uit deze periode zullen zich echter voornamelijk hebben geconcentreerd op de nabijgelegen hogere en drogere strandwallen. Na het Neolithicum ontstond er veen op de vlakte en was deze ongeschikt voor bewoning. Het veen werd in de Middeleeuwen overstoven door duinzand, hoewel het landschap nog nat bleef. Op historische kaarten vanaf het begin van de 19de eeuw is het plangebied niet bebouwd.

De resultaten van het veldonderzoek wijzen uit dat de ondergrond van het plangebied bestaat uit een pakket kreekafzettingen, waardoor de omstandigheden in het plangebied in de prehistorie ongunstig waren voor bewoning of landgebruik en er waarschijnlijk uit die periode geen archeologische resten aanwezig zullen zijn, met uitzondering van eventuele losse vondsten. De kreekafzettingen worden afgedekt door komklei die waarschijnlijk in de Romeinse Tijd zal zijn afgezet. Ook in deze periode waren de omstandigheden ongunstig voor menselijke activiteiten en bewoning. In de Middeleeuwen heeft zich een laag duinzand afgezet. Hierdoor werd het gebied droger en werd het beter geschikt voor landbouw, bebouwing en diverse menselijke activiteiten. Resten hiervan zijn mogelijk in de top van het zand te vinden, hoewel op historisch kaartmateriaal geen ander gebruik van het gebied dan weiland bekend is. De top van het zand is echter grotendeels verstoord door het ophogen en vergravingen. Eventuele archeologische resten zullen hierdoor ook verstoord zijn.

Op basis van de resultaten van het archeologisch onderzoek wordt er geadviseerd om geen vervolgonderzoek uit te laten voeren voor het plangebied.

INHOUDSOPGAVE:

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED.....	4
1. INLEIDING	5
1.1. Aanleiding	5
1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek.....	5
1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied	5
2. BUREAUONDERZOEK.....	7
2.1. Werkwijze	7
2.2. Geologie, geomorfologie en bodem.....	7
2.3. Archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden	9
2.4. Historische en moderne situatie en mogelijke verstoringen	10
2.5. Gespecificeerd verwachtingsmodel	11
3. VELDONDERZOEK.....	12
3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet	12
3.2. Werkwijze	12
3.3. Resultaten	12
3.4. Interpretatie	12
4. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	14
4.1. Conclusie	14
4.2. Aanbevelingen	14
4.3. Betrouwbaarheid	14
GERAADPLEEGDE BRONNEN	15
LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	16
BIJLAGEN	
1. Topografische kaart	
2. Archis-informatie	
3. Boorlocatiekaart	
4. Boorbeschrijvingen	
5. Periodentabel	
6. Kadastrale minuutplan 1811-32	
7. Historische kaart 1904	

Administratieve gegevens van het plangebied

<i>Toponiem</i>	Katwijkseweg 7
<i>Onderzoeksmeldingsnummer</i>	45276
<i>Plaats</i>	Wassenaar
<i>Gemeente</i>	Wassenaar
<i>Kadastrale aanduiding</i>	Wassenaar, sectie B, perceel 10134
<i>Provincie</i>	Zuid-Holland
<i>Coördinaten</i> <i>Centrum</i> <i>Hoekpunten</i>	86.497/463.275 86.501/463.288 (n) 86.511/463.270 (o) 86.490/463.264 (z) 86.480/463.280 (w)
<i>Oppervlakte plangebied</i>	Circa 200 m ²
<i>Onderzoekskader</i>	Bouwvergunning
<i>Opdrachtgever</i>	dhr. J. van der Doolen Oostdorperweg 207 2242 ND Wassenaar Tel: 070-5110657
<i>Uitvoerder</i>	Becker & Van de Graaf bv Contactpersoon: mw. drs. A.M.H.C. Koekkelkoren Postbus 126 2200 AC Noordwijk (ZH) Tel: 071-3326888
<i>Bevoegde overheid</i>	Gemeente Wassenaar Contactpersoon: mw. drs. L. Bruning Postbus 499 2240 AL Wassenaar Tel: 06 - 53937432
<i>Beheer en plaats van documentatie</i>	Becker & Van de Graaf, Noordwijk
<i>Uitvoeringsdatum veldwerk</i>	8 maart 2011

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In opdracht van dhr. J. van der Doolen heeft archeologisch onderzoeksbureau Becker & Van de Graaf bv in maart 2011 een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO) verkennende fase uitgevoerd aan de Katwijkseweg 7 in Wassenaar, gemeente Wassenaar. De aanleiding voor dit onderzoek is de geplande uitbouw van de huidige bebouwing. Graafwerkzaamheden ten behoeve van deze ontwikkeling zullen zorgen voor een bodemverstoring tot een diepte van maximaal 2,0 m beneden maaiveld. De kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische waarden hierdoor verstoord dan wel vernietigd zullen worden.

1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek

De doelstelling van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Dit gebeurt aan de hand van bestaande bronnen over bekende en verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Het doel van het veldonderzoek is het toetsen en zo nodig aanvullen van de gespecificeerde verwachting. Daarnaast wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap in het plangebied, voor zover deze vormeenheden van invloed kunnen zijn geweest op de bruikbaarheid van de locatie door de mens in het verleden. Op basis van de resultaten van het onderzoek kunnen kansarme zones van het plangebied worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd voor behoud of voor vervolgonderzoek. Om deze doelstelling te kunnen realiseren, wordt op de volgende vragen een antwoord gegeven (Wilbers/Koekkelkoren 2011):

- Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie?
- Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog als intact te beschouwen?
- Bevinden zich archeologisch relevante afzettingen in het plangebied? En zo ja, op welke diepte t.o.v. het maaiveld en NAP?
- Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied en wordt deze bij het veldonderzoek bevestigd?
- Hoewel niet het doel van een verkennend booronderzoek, kunnen er toch archeologische indicatoren worden aangetroffen. Indien deze worden aangetroffen, dan gelden tevens de volgende vragen: wat is de verticale en horizontale ligging van de aangetroffen indicatoren, wat is de datering en wat is de invloed van deze vondsten op de archeologische verwachting van het plangebied?
- In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen bodemversturende werkzaamheden?

Het archeologisch bureauonderzoek en het inventariserend veldonderzoek zijn uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 (Centraal College van Deskundigen 2010) en de gemeentelijke eisen.

Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar bijlage 5. Afkortingen en enkele vaktermen worden achterin dit rapport uitgelegd (zie lijst van afkortingen en begrippen).

1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied

De ligging van het (her) in te richten gebied, ofwel het plangebied, is weergegeven in bijlage 1. Het plangebied ligt aan de Katwijkseweg 7, ten noordoosten van de huidige bebouwing. De exacte ligging en contouren van het plangebied zijn nader weergegeven in bijlage 3 en figuur 1.

Om tot een gespecificeerde verwachting voor het plangebied te komen, is niet alleen gekeken naar bekende gegevens over het plangebied zelf maar ook naar de omgeving. Voor het totale onderzochte gebied, oftewel het onderzoeksgebied, is als begrenzing een straal van 1.000 m rondom het plangebied gekozen. De straal van 1.000 m is dusdanig gekozen dat alle landschapstypen in de omgeving met de daarop aangetroffen archeologische resten bij het onderzoek worden betrokken.

Figuur 1. Luchtfoto van het plangebied (rood omkaderd) en de directe omgeving (bron: Google Maps).

2. Bureauonderzoek

2.1. Werkwijze

Tijdens het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over het onderzoeksgebied. Er is gekeken naar bekende archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden, uitgevoerde archeologische onderzoeken, de fysieke kenmerken van het oude en huidige landschap en naar informatie over bodemverstoringen. Er is gebruik gemaakt van de verwachtingskaart van de gemeente Wassenaar en van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van de provincie Zuid-Holland. Daarnaast is er gekeken naar de landelijke verwachtingskaart (de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden) en naar het Archeologisch Informatie Systeem (Archis II) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Aanvullende historische informatie is verkregen uit beschikbaar historisch kaartmateriaal, waaronder het Minuutplan van begin 19de eeuw en enkele historische topografische kaarten (watwaswaar.nl), en via de website van de KennisInfrastructuur CultuurHistorie (KICH; www.kich.nl).

Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap zijn onder andere de bodemkaart en de geomorfologische kaarten van Nederland gebruikt (Stichting voor Bodemkartering 1982; DLO-Staring Centrum / Rijks Geologische Dienst 1994). Voor informatie over het reliëf in en rondom het plangebied is gebruik gemaakt van het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN; www.ahn.nl). Deze gegevens zijn aangevuld met informatie uit onderzoeksrapporten en achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst). Er is geen archiefmateriaal beschikbaar voor het plangebied via het nationaal archief (www.nationaalarchief.nl).

2.2. Geologie, geomorfologie en bodem

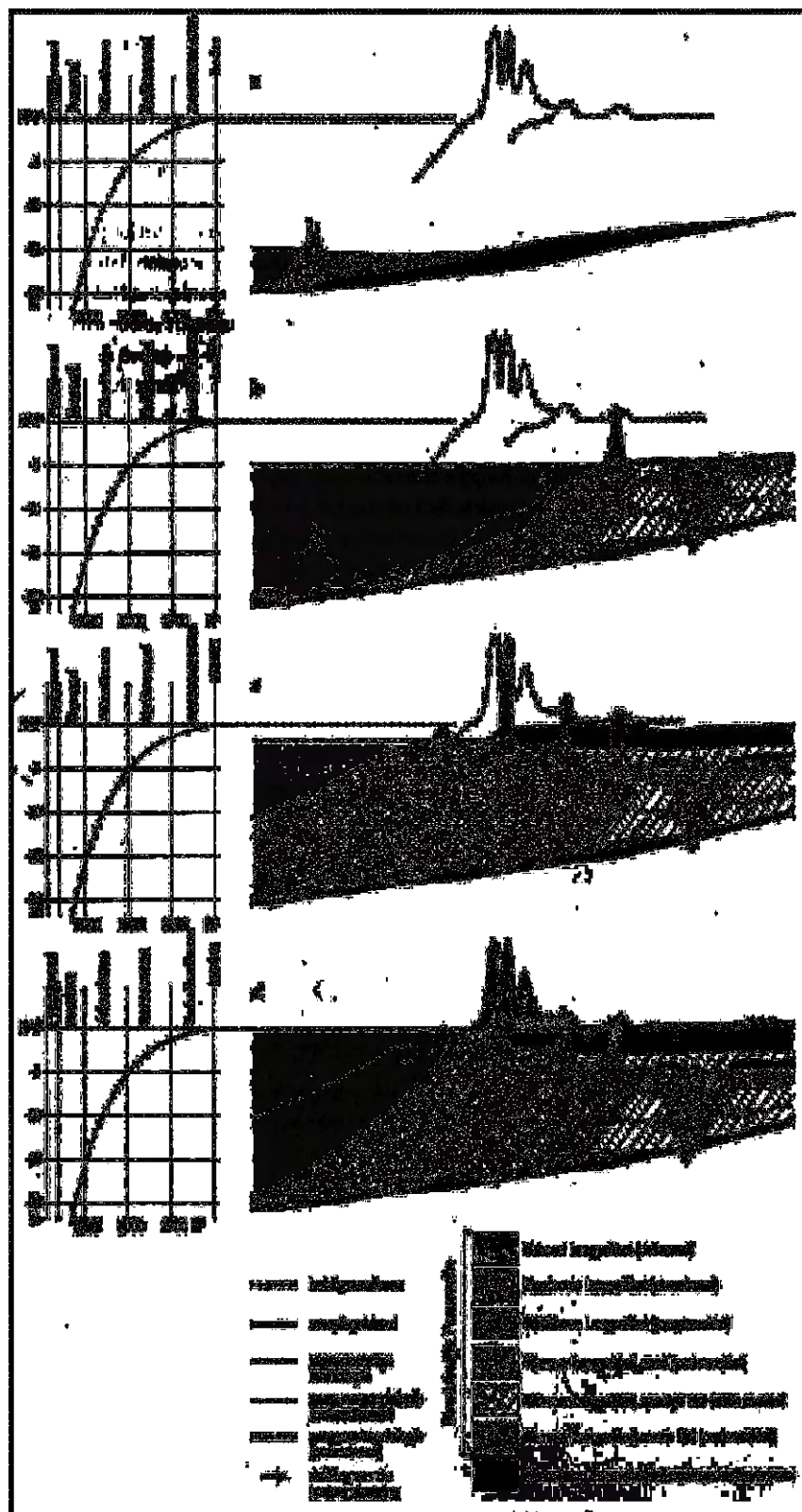
2.2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap

Het plangebied is gelegen in het Hollandse duingebied (Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek 2002). Dit duingebied omvat het huidige strand, alle strandwallen, -vlakten en de duinen die aan de oostzijde van het strand in Noord- en Zuid-Holland voorkomen (Berendsen 2005). Aan de zeezijde komen de buitenduinen voor, die ook wel de jonge duinen worden genoemd. Verder landinwaarts liggen de lagere en minder reliëfrijke oude duinen.

Het ontstaan van het duingebied, schematisch weergegeven in figuur 2 is sterk gerelateerd aan de zeespiegelstijging gedurende het Holoceen (vanaf circa 9.500 voor Chr.). Tijdens een periode van relatief snelle zeespiegelstijging die tot circa 4.500-4.000 voor Chr. duurde, bestond de kust van Nederland uit een uitgebreid waddegebied, bestaande uit zandbanken en -platen gescheiden door grote getijdengeulen. Dit waddegebied werd gedeeltelijk afgeschermd van de open zee door een reeks van eilanden. Deze eilanden en het waddegebied werden als gevolg van de alomstijgende zeespiegel geleidelijk omgewerkt en steeds verder naar het oosten verplaatst (figuur 2a en 2b).

Vanaf 4.500-4.000 voor Chr. nam de stijging van de zeespiegel sterk af en kwam de oostwaartse verplaatsing van de zandbanken en -platen tot stilstand. Vanuit de Noordzee en de grote rivieren werden grote hoeveelheden zand aangevoerd, waardoor de getijdengeulen geleidelijk verzandden en de zandbanken aan elkaar groeiden tot een strandwal. Achter de strandwallen vond grootschalige veenvorming plaats, waarbij het Hollandveen Laagpakket werd gevormd (de Mulder *et al.* 2003).

Tot ongeveer 0-100 na Chr. bleef de grote aanvoer van zand in stand waardoor de kustlijn steeds verder westwaarts uitbreidde (Figuur 2c). Bij die uitbreiding werden afwisselend strandvlaktes en strandwallen gevormd. Strandvlakten werden gevormd gedurende perioden (van tientallen tot honderden jaren) met gemiddeld een kleiner aantal of minder hevige stormen. Het strand werd langzaam breder en op de hogere delen die alleen tijdens springvloed en zware storm onder water stonden kon zich vegetatie (gras en struiken) vestigen en vormden zich kleine solitaire duinen. In perioden met meer en/of hevigere stormen werd het door de zee aangevoerde zand boven de vloedlijn op het strand hoog opgeworpen in een rug, een strandwal. Deze strandwallen sloten de strandvlakten af voor overstromingen door de zee.

Figuur 2. Verband tussen de zeespiegelstijging en de vorming en ligging van strandwallen en duinen voor de Hollandse kust. De verschillende geologische formaties in de figuur zijn terug te vinden in De Mulder et al. 2003. (bron: Berendsen 2005)

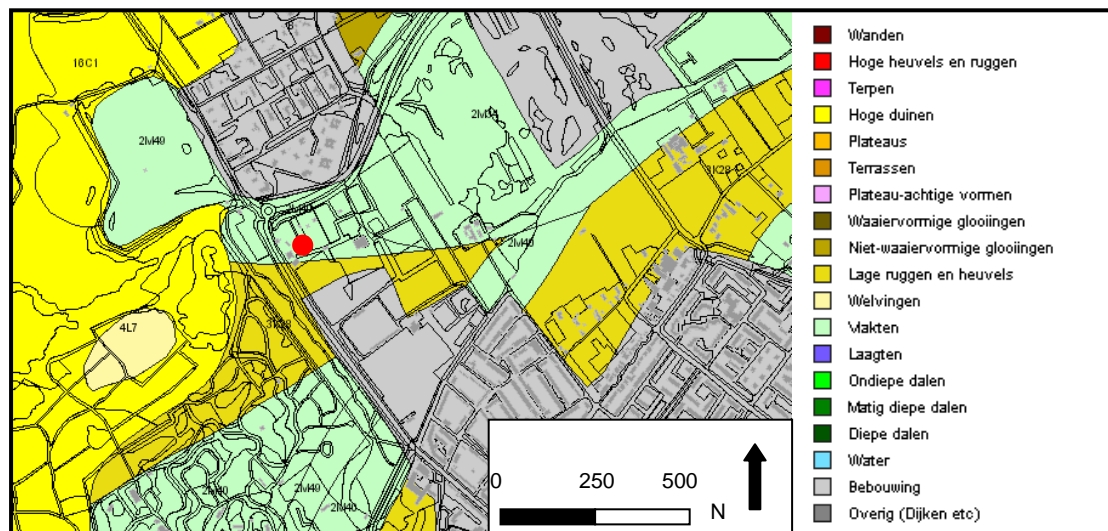
Op de strandwallen kwam nauwelijks begroeiing voor waardoor de wind vrij spel had. Door verstuivingen konden er bovenop de strandwallen (oude) duinen ontstaan (van der Valk 1996).

Door de voortgaande zeespiegelstijging lagen de strandwallen in westelijke richting steeds hoger ten opzichte van NAP dan eerdere strandwallen. Ook het grondwaterniveau steeg, waardoor de strandvlaktes natter werden en er veenvorming kon optreden. In de nabijheid van de riviermonding van de Oude Rijn werd op de strandvlaktes bij hoge waterstanden van rivier of zee klei afgezet.

Vanaf ongeveer 200-300 na Chr. geleden nam de snelheid van de zeespiegelstijging nog verder af, werd er minder zand aangevoerd uit de Noordzee en werden verschillende riviermondingen inactief. Door golfwerking en in mindere mate het getij werd een deel van de strandwallen en de buiten de kustlijn uitstekende delta's van de Maas, Rijn en Oude Rijn geërodeerd (figuur 2d). Het bij deze erosie vrijkomende zand werd door de wind opgeblazen in een brede zone met jonge duinen die voor een groot deel de oudere strandwallen en strandvlaktes bedekken.

2.2.2. Geomorfologie

Op de geomorfologische kaart staat het plangebied aangegeven als een ingesloten strandvlakte met mogelijk vervlakte duinen (DLO-Staring Centrum / Rijks Geologische Dienst 1994; figuur 3). Op circa 25-30 m ten zuiden van het plangebied ligt een strandwal.

Figuur 3. Geomorfologische kaart van het plangebied (bron: Archis II).

2.2.3. Bodem

Op de bodemkaart staat de bodem in het plangebied aangegeven als een kalkhoudende enkeerdgrond met matig fijn zand (Stichting voor Bodemkartering 1982). De grondwatertrap is II*, wat aangeeft dat de grondwaterstand kunstmatig hoog wordt gehouden, op een diepte van 25 tot 40 cm in de winter en circa 50-80 cm in de zomer.

2.3. Archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden

Op de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) heeft het plangebied een middelhoge trefkans. Op de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) van de provincie Zuid-Holland heeft het plangebied een middelhoge verwachting voor resten vanaf de IJzertijd of Romeinse Tijd. De verwachtingenkaart van de gemeente Wassenaar kent het gebied een hoge archeologische verwachting toe voor resten vanaf het Neolithicum, op basis van de ligging van Hollandveen op zand in de ondergrond.

Binnen het plangebied zijn geen terreinen aanwezig die op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) als waardevol staan aangegeven. Ook zijn er geen waarnemingen en vondsten gemeld en

geen eerdere onderzoeken uitgevoerd (bijlage 2). Er zijn geen bouwhistorische resten aanwezig in het plangebied (www.kich.nl).

Circa 830 m ten zuiden van het plangebied is een AMK-terrein gelegen, (monumentnummer 3190). In dit monument is bewoning aangetroffen uit de IJzertijd, maar met name resten vanaf de Vroege Middeleeuwen die kunnen worden gerelateerd aan de aanwezigheid van een kerk (Archis-waarnemingen 4468, 22036, 22040). Circa 890 m ten oosten van het plangebied is door middel van een metaaldetector een dolk uit de IJzertijd aangetroffen die versierd is met drie ringen (Archis-waarneming 29947). Uit de (Vroeg) Romeinse Tijd zijn een fibula en spijker op circa 1.000 m ten oosten van het plangebied aangetroffen. Tevens zijn er een bronzen munt uit de Late Middeleeuwen en een loden gewicht uit de Late Middeleeuwen of Nieuwe Tijd aangetroffen (Archis-waarneming 29949). Circa 945 m ten oosten van het plangebied is een losse vondst gedaan van een ijzeren mes, met bronzen knop met twee ringen, dat uit de Romeinse Tijd of Vroege Middeleeuwen komt (Archis-waarneming 234047). Circa 970 m ten zuiden van het plangebied zijn scherven aardewerk en een metaalslak uit de Vroege Middeleeuwen B aangetroffen en funderingen en een kelder uit de 15de of 16de eeuw (Archis-vondstmelding 406442).

De overige in het onderzoeksgebied aangetroffen resten dateren voornamelijk uit de Late Middeleeuwen. Zo zijn bij een oppervlaktekartering op de strandwal, circa 825 m ten oosten van het plangebied, scherven aardewerk uit de Late Middeleeuwen A aangetroffen (Archis-waarneming 415252; Archis-onderzoeksmelding 23961). Op basis van deze vondsten is er een vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven uitgevoerd (Archis-onderzoeksmelding 28720). Hierbij zijn uit de Late Middeleeuwen een fragment bot, metaal en steen aangetroffen. Daarnaast zijn er circa 64 scherven uit de Late Middeleeuwen B of Nieuwe Tijd gevonden (Archis-waarneming 413639). Er is echter geen nederzetting aangetroffen, waardoor er geadviseerd is geen opgraving uit te voeren.

In de omgeving van het plangebied zijn een groot aantal booronderzoeken uitgevoerd (bijlage 2). De meeste daarvan behoeften geen vervolgmaatregelen, voornamelijk vanwege verstoringen en ongunstige omstandigheden, zoals een onderzoek 440 en een onderzoek 800 m ten oosten van het plangebied (Archis-onderzoeksmeldingen 36767 en 17598). Ook ten zuidoosten van het plangebied (Archis-onderzoeksmeldingen 89666, 22217, 6817 en 24398) was geen vervolgonderzoek nodig vanwege de verstoring van het archeologisch niveau. Ook op 150 m ten zuidwesten van het plangebied bleek geen vervolgonderzoek nodig (Archis-onderzoeksmelding 22073).

Enkele booronderzoeken behoeften wel vervolgmaatregelen, steeds in de vorm van proefsleuven. Op circa 850 m ten noordoosten van het plangebied is er eerst een omvangrijk booronderzoek uitgevoerd (Archis-onderzoeksmelding 34692). Daaruit bleek dat voor een deel van het plangebied een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk was. Het proefsleuvenonderzoek wees uit dat er resten vanaf de IJzertijd tot en met de Nieuwe Tijd aanwezig waren, maar dat deze door elkaar werden aangetroffen vanwege een verstoring van de ondergrond (Archis-onderzoeksmelding 38910). Er is daarom geen opgraving uitgevoerd. Circa 770 m ten oosten van het plangebied zijn bij een booronderzoek 24 scherven uit de Late Middeleeuwen aangetroffen die aanleiding gaven tot het uitvoeren van een proefsleuvenonderzoek (Archis-onderzoeksmelding 23961). Tijdens het proefsleuvenonderzoek is echter niet de verwachte nederzetting uit de Late Middeleeuwen aangetroffen (Archis-onderzoeksmelding 28720). Circa 800 m ten noorden van het plangebied is er een booronderzoek uitgevoerd waarna het advies is gegeven voor het uitvoeren van een begeleiding (Archis-onderzoeksmelding 3545). Tijdens de archeologische begeleiding zijn er echter geen resten aangetroffen (Archis-onderzoeksmelding 8498).

Direct ten zuidoosten van het plangebied is een bureauonderzoek uitgevoerd (Archis-onderzoeksmelding 36450). Bij toekomstige verstoringen is er conform het advies een vervolgonderzoek nodig in de vorm van booronderzoek (Besuijen/Mietes 2009).

2.4. Historische en moderne situatie en mogelijke verstoringen

Het plangebied ligt buiten het centrum van Wassenaar, tegen de duinen. Op de historische kaarten vanaf 1811-1832 is het plangebied onbebouwd (bijlage 6). Dit houdt in dat er in het plangebied geen bebouwing heeft gestaan na de Late Middeleeuwen tot aan de bouw van de huidige horecagelegenheid direct ten zuiden van het plangebied. Het plangebied is deels geasfalteerd en

deel in gebruik als perkje. Daarvoor was het gebied waarschijnlijk in gebruik als weiland, zoals omstreeks 1900 het geval was (bijlage 7). De aanleg van het gebouw en de bijhorende parkeerplaats heeft de ondergrond vermoedelijk plaatselijk verstoord. Eventuele verstoringen in het plangebied kunnen in het zuidwestelijke deel van het plangebied veroorzaakt zijn door de bestrating met asfalt en in de noordoostelijke hoek door de daar aanwezige boom.

2.5. Gespecificeerd verwachtingsmodel

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek geldt voor het plangebied een hoge verwachting voor resten vanaf het Neolithicum. In deze periode was het plangebied deel van een strandvlakte. Het is mogelijk dat er archeologische resten aanwezig zijn uit deze periode, met name resten in de vorm van vuursteen, aardewerk en houtskool. Daarnaast is het mogelijk om sporen aan te treffen van bewoning en landbouw. Het is echter waarschijnlijk dat de mens een voorkeur had voor de hogere en drogere strandwallen die in de directe omgeving van het plangebied aanwezig zijn.

Na de vorming van de strandvlakte bleef de vlakte erg nat en ontstond er veen in de lagere delen van het landschap. Het plangebied werd daardoor ongunstig voor de mens. Het is onwaarschijnlijk dat na de Bronstijd nog gebruik is gemaakt van het plangebied. Pas in de Late Middeleeuwen, toen het veen werd overstoven door duinzand, werd het weer mogelijk om het plangebied te gebruiken, hoewel het mogelijk nog steeds vrij nat zal zijn geweest. Er is geen bewijs dat het plangebied bebouwd is vanaf het begin van de 19de eeuw. Het is mogelijk dat het in de eeuwen daarvoor wel in gebruik is geweest voor bewoning. Overig gebruik van het plangebied is waarschijnlijk beperkt gebleven tot weiland.

Om het verwachtingsmodel te toetsen en waar nodig aan te vullen is er een verkennend veldonderzoek uitgevoerd. Aan de hand van deze methode kan onderzocht worden of de ondergrond verstoord is, of dat er mogelijk archeologische lagen aanwezig zijn.

3. Veldonderzoek

3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet

Het doel van het verkennend veldonderzoek is om de in het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting te toetsen en waar nodig aan te passen. Tijdens het veldonderzoek wordt vastgesteld waar de oorspronkelijke bodemopbouw intact is gebleven en waar niet. Daarnaast wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Kansarme zones worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd voor de volgende fasen. Het veldonderzoek bestond uitsluitend uit een booronderzoek. Vanwege de bestrating van een groot deel van het plangebied was het niet mogelijk om een veldkartering uit te voeren.

3.2. Werkwijze

In het plangebied aan de Katwijkseweg zijn vier boringen gezet (bijlagen 3 en 4) waarvan drie met een diepte van 2,0 m en één met een diepte van 4,0 m -mv. Deze boringen zijn verdeeld over het plangebied waarbij de boringen zijn geplaatst op de onbebouwde delen. Er is gebruik gemaakt van een Edelmanboor met een diameter van 10 cm.

De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB; SIKB 2008) met behulp van een veldcomputer en het programma Boormanagement van I.T. Works. De locaties van de boringen (x- en y-waarden) zijn ingemeten vanuit de bebouwing. De hoogtes van de boringen (z-waarden) zijn bepaald aan de hand van het Actueel Hoogtebestand van Nederland. De opgeboorde monsters zijn door middel van verbrokkelen in het veld onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerk, baksteen, vuursteen, huttenleem en bot.

3.3. Resultaten

3.3.1. Lithologie en geologie

De ondergrond in het plangebied bestaat uit een pakket matig siltig en matig fijn zand en matig zandige klei met zandlaagjes. Op dit pakket ligt een laag sterk kleiig veen van circa 10 cm dik. De top van deze laag ligt op een diepte van circa 1,8 tot 2,4 m -mv. Op deze veenlaag ligt een pakket grijs, matig siltig, matig fijn zand. Hierbij gaat het om verstoven duinzand. Na de verstuving is het plangebied opgehoogd met een pakket bruin, zwak siltig, matig fijn zand. Het zwak humeuze pakket van circa 70 tot 140 cm dikte dat daarop is gelegen, is verstoord.

3.3.2. Bodemopbouw

De bovengrond bestaat uit een verstoord pakket dat in boring 1 circa 90 cm dik is. In boring 2 is het pakket het dunste, namelijk 70 cm. Boring 3 is herhaaldelijk gestaakt vanwege de aanwezigheid van boomwortels, maar gezet tot een diepte van 1,4 m -mv. Er is slechts één pakket aangetroffen in deze boring, volledig bestaande uit een verstoorde laag. In boring 4 is deze laag 110 cm dik. De verstoorde laag is zwak puinhoudend, maar het puin kon niet worden gedateerd. Vanwege de verstoring is er geen bodemopbouw te herkennen in het plangebied.

3.3.3. Archeologische indicatoren

Er zijn in het plangebied geen archeologische indicatoren aangetroffen.

3.4. Interpretatie

De ondergrond van het plangebied bestaat uit een pakket klei en zand dat vermoedelijk is afgezet door een kreek in de Bronstijd of IJzertijd, na de sluiting van de kust door een reeks strandwallen. Het plangebied was in deze periode te nat en de omstandigheden waren te dynamisch voor bewoning. Het kleiige veenlaagje dateert waarschijnlijk uit de Romeinse Tijd en kan worden geïnterpreteerd als komklei van de Oude Rijn, een natte en slappe ondergrond. Deze kleiige afzettingen zijn in de Late Middeleeuwen overstoven met duinzand. Pas vanaf deze periode was het plangebied mogelijk

bewoonbaar. Historisch kaartmateriaal geeft aan dat het plangebied vanaf het begin van de 19de eeuw tot de aanleg van de huidige bebouwing in de 20ste eeuw onbebouwd is gebleven. De bovenste laag is opgehoogd en verstoord, waardoor hier eventuele laatmiddeleeuwse resten en sporen waarschijnlijk verstoord zijn. Er zijn geen humeuze lagen in het duinzandpakket aangetroffen die wijzen op een oude woonlaag in het pakket. Het is dus onwaarschijnlijk dat er archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn.

4. Conclusie en aanbevelingen

In opdracht van dhr. J. van der Doolen zijn in maart 2011 een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO) verkennende fase uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied aan de Katwijkseweg 7 in Wassenaar, gemeente Wassenaar.

4.1. Conclusie

Uit het onderzoek is gebleken dat het plangebied gelegen is in een strandvlakte, een locatie die relatief ongunstig was ten opzichte van de hogere en drogere strandwal in de directe omgeving. In de ondergrond zijn resten aangetroffen van kreekafzettingen en veen, wat duidt op zeer natte en onbewoonbare omstandigheden. Het veen is in de Middeleeuwen overstoven met duinzand, waardoor het geleidelijk geschikter werd voor menselijke activiteiten zoals woning en landbouw, maar nog steeds relatief nat was. Dit landschap is opgehoogd met een pakket zand dat grotendeels humeus en verstoord is, waarbij de top van het duinzand vermoedelijk tevens verstoord is. Het is dus onwaarschijnlijk dat er nog intacte archeologische resten aanwezig zullen zijn uit de (Late) Middeleeuwen. Ook voor eerdere perioden is de verwachting laag.

4.2. Aanbevelingen

Tijdens het onderzoek is geconstateerd dat het archeologisch niveau het plangebied verstoord is en dat de afzettingen in de ondergrond duiden op ongunstige omstandigheden voor mensen in het plangebied, des te meer in verhouding tot de gunstige omstandigheden op de strandwal direct ten zuiden van het plangebied. Op basis van deze resultaten wordt geadviseerd om geen vervolgonderzoek uit te laten voeren.

NB. Bovenstaand advies dient gecontroleerd en beoordeeld te worden door de bevoegde overheid, in dit geval de Gemeente Wassenaar. Deze zal vervolgens een besluit nemen inzake de te volgen procedure. Becker & Van de Graaf bv wil meegeven dat voordat dit besluit genomen is, er niet begonnen kan worden met bodemversturende activiteiten of activiteiten die voorbereiden op bodemverstoringen.

4.3. Betrouwbaarheid

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het onverwacht aantreffen dan wel het ongezien vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kan echter, op basis van de onderzoeksresultaten, de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische waarden niet gegarandeerd worden. Wij wijzen u er graag op dat indien archeologische waarden worden aangetroffen deze conform de Monumentenwet 1988, artikel 53, bij het Rijk gemeld dienen te worden.

Geraadpleegde bronnen

- ANWB, 2005: *ANWB Topografische Atlas Zuid-Holland* 1:25.000, Den Haag.
- Berendsen, H.J.A., 2005³ (1997): *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*, Assen.
- Besuijen, G.P.A./ E.K. Mietes, 2009: *OMNI-sportvereniging De Kieviten, Dr. Mansveltkaade 11, Wassenaar, Archeologisch bureauonderzoek*, Hazenberg-rapportnummer 2009-13.
- Centraal College van Deskundigen, 2010: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 3.2, Gouda.
- DLO-Staring Centrum / Rijks Geologische Dienst, 1994: *Geomorfologische kaart van Nederland, 1:50.000, blad 30 's-Gravenhage*, Wageningen / Haarlem.
- Gemeenten Wassenaar, Leidschendam-Voorburg & Voorschoten, 2008: *Het bodemarchief ontrafeld, nota archeologie 'Duin, Horst en Weidegebied'*, (incl. archeologische beleidskaart).
- Mulder, E.F.J. de/ M.C. Geluk/ I.L. Ritsema/ W.E. Westerhoff/ T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/Houten.
- Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, 2002: *Archeologiebalans 2002*, Amersfoort.
- SIKB, 2008: *Archeologische standaard boorbeschrijving*, Archeologie Leidraad, Gouda.
- Stichting voor Bodemkartering, 1982: *Bodemkaart van Nederland, 1:50.000, blad 30 's-Gravenhage*, Wageningen.
- Valk, L. van der, 1996: *Coastal barrier deposits in the central Dutch coastal plain*, Haarlem (Mededelingen van de Rijks Geologische Dienst 57).
- Wilbers, A.W.E./ A.M.H.C. Koekelkoren, 2010: *Plan van aanpak. Katwijkseweg 7 in Wassenaar, gemeente Wassenaar*, Noordwijk (Intern rapport, Becker & Van de Graaf).

Websites

www.ahn.nl/viewer

www.kich.nl

watwaswaar.nl

Lijst van afkortingen en begrippen

Afkortingen

Archis	Archeologisch Informatie Systeem
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
CHS	Cultuurhistorische Hoofdstructuur
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld (het landoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvA	Plan van Aanpak
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Verklarende woordenlijst

Edelmanboor	een handboor voor bodemonderzoek
eerdgrond	grond met een humushoudende minerale bovengrond van meer dan 50 cm, ontstaan door invloed van de mens, vaak gaat het om een esdek
Hollandveen	Holocene formatie, ontstaan tussen 3500 en 1500 voor Chr.
horizont	kenmerkende laag binnen de bodemvorming
humeus	organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem
<i>in situ</i>	in de oorspronkelijke context
kom	Laag gebied waar na overstroming van een rivier vaak water blijft staan en klei kan bezinken.
kwelder	zandgrond in een getijdenwater; staat alleen onder water bij zeer hoog tij
silt	zeer fijn sediment met grootte 0,002-0,063 mm
slik	zandgrond in een getijdenwater; staat onder water bij vloed en valt droog bij eb, onbegroeid; wad
strandvlakte	groot vlak zandig gebied tussen twee strandwallen
strandwal	langs de kust gevormde langgerekte zandrug die uitsteekt boven het gemiddelde hoogwaterniveau; geeft in Nederland de oude ligging van de kustlijn weer

Bijlage 1: Topografische kaart

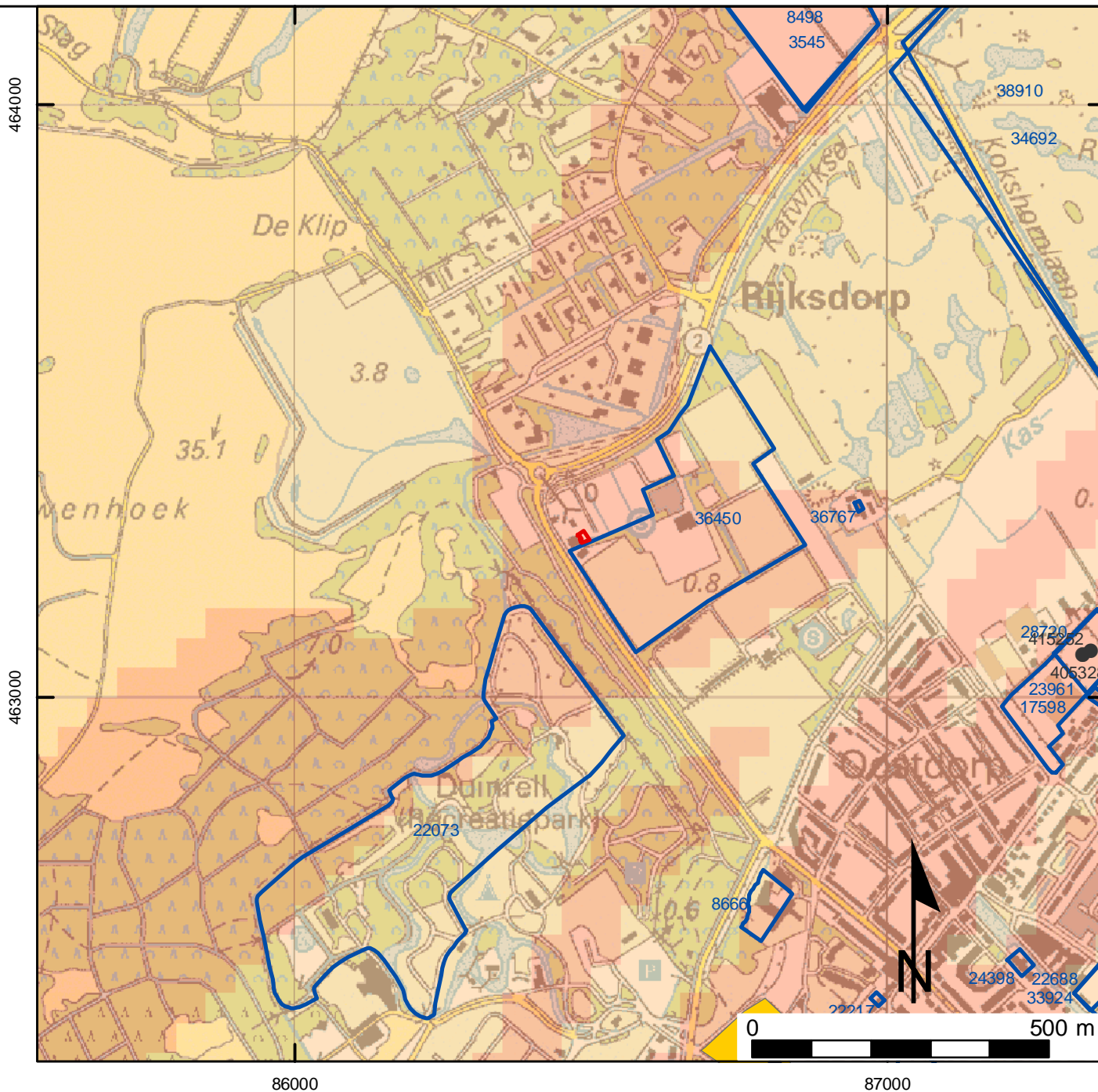

Projectnummer: 23490910
Projectnaam: Wassenaar, Katwijkseweg 7

Legenda

 Plangebied

Bijlage 2: Archis-informatie

Projectnummer: 23490910

Projectnaam: Wassenaar, Katwijkseweg 7

Legenda

- vondstmeldingen
- waarnemingen
- Plangebied
- onderzoeksmeldingen

monumenten

Archeologische waarde

- Terrein van archeologische betekenis
- Terrein van archeologische waarde
- Terrein van hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

IKAW

- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- lage trefkans
- water
- middelhoge trefkans
- ongekarteerd
- hoge trefkans
- zeer lage trefkans

Bijlage 3: Boorlocatiekaart

Projectnummer: 23490910
Projectnaam: Wassenaar, Katwijkseweg 7

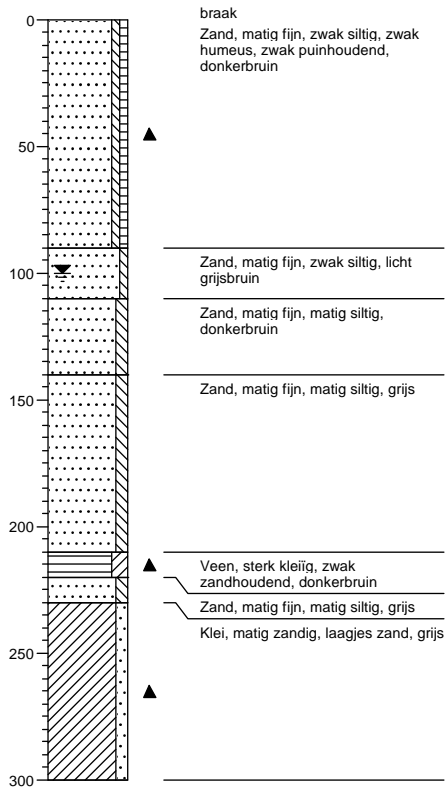
Legenda

- Boringen
- Plangebied

Bijlage 4: Boorstaten

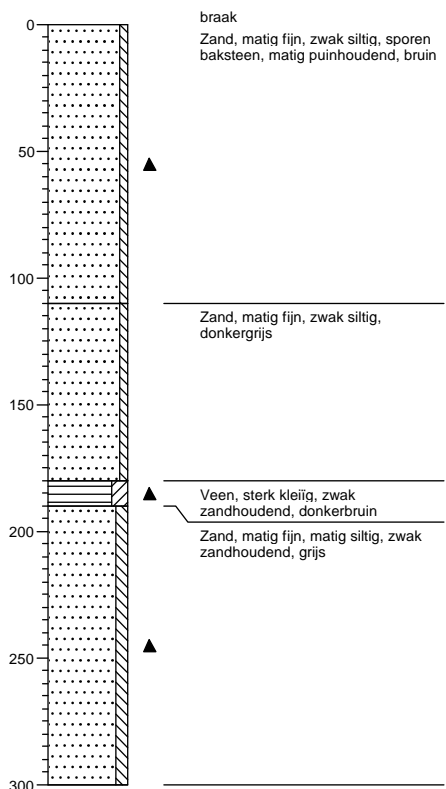
Boring 1

X: 86500
Y: 463284

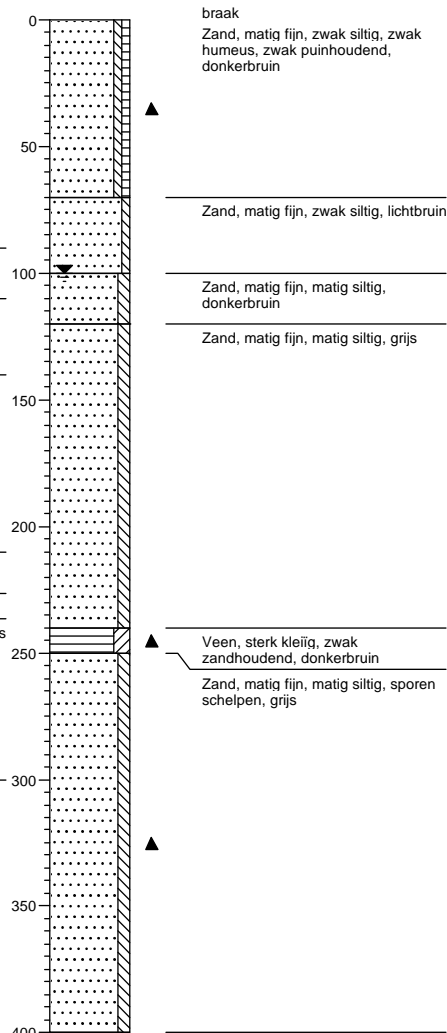
Boring 4

X: 86503
Y: 463270

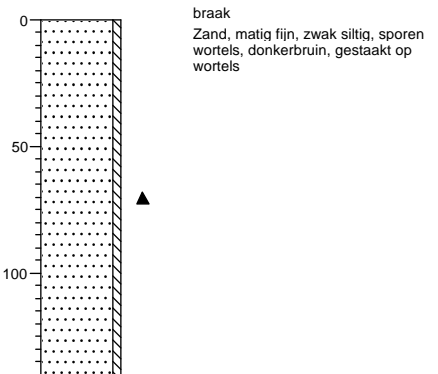
Boring 2

X: 86505
Y: 463278

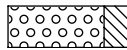
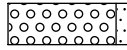
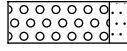
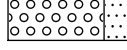

Boring 3

X: 86508
Y: 463271

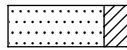
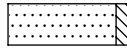

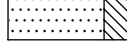
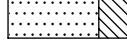

Legenda (conform NEN 5104)

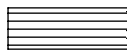

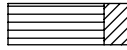
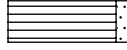

grind

- Grind, siltig
- Grind, zwak zandig
- Grind, matig zandig
- Grind, sterk zandig
- Grind, uiterst zandig

zand

- Zand, kleiig
- Zand, zwak siltig
- Zand, matig siltig
- Zand, sterk siltig
- Zand, uiterst siltig

veen

- Veen, mineraalarm
- Veen, zwak kleiig
- Veen, sterk kleiig
- Veen, zwak zandig
- Veen, sterk zandig

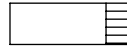

klei

- Klei, zwak siltig
- Klei, matig siltig
- Klei, sterk siltig
- Klei, uiterst siltig
- Klei, zwak zandig
- Klei, matig zandig
- Klei, sterk zandig

leem

- Leem, zwak zandig
- Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

- zwak humeus
- matig humeus
- sterk humeus
- zwak grindig
- matig grindig
- sterk grindig

geur

- geen geur
- zwakke geur
- matige geur
- sterke geur
- uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- zwakke olie-water reactie
- matige olie-water reactie
- sterke olie-water reactie
- uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

- >0
- >1
- >10
- >100
- >1000
- >10000

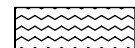
monsters

- geroerd monster
- ongeroid monster

overig

- bijzonder bestanddeel
- Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- grondwaterstand
- Gemiddeld laagste grondwaterstand

- slib

- water

Legenda afkortingen Archeologische Boorbeschrijving (conform ASB 2008)

Percentages en Mediaan

Klasse	Zandmediaan
Uiterst fijn	63-105 µm
Zeer fijn	105-150 µm
Matig fijn	150-210 µm
Matig grof	210-300 µm
Zeer grof	300-420 µm
Uiterst grof	420-2000 µm

Nieuwvormingen

(1=spoor, 2=weinig, 3=veel)

Afkorting	Nieuwvormingen
FEC	IJzerconcreties
FFC	Fosfaatconcreties
FOV	Fosfaatvlekken
MNC	Mangaanconcreties
ROV	Roestvlekken
VIV	Vivianiet
VKZ	Verkiezeling
ZAV	Zandverkittingen

Bodemkundige interpretaties

Code	Bodemkundige interpretaties
BOD	Bodem
BOV	Bouwvoor
ESG	Esgrond
GLE	Gleyhorizont
HIN	Humusinspoeling
INH	Inspoelingshorizont
KAT	Katteklei
KBR	Klei, brokkelig
LOO	Loodzand
MOE	Moedermateriaal
OMG	Omgewerkte grond
OPG	Opgebrachte grond
OXR	Oxidatie-reductiegrens
POD	Podzol
RYP	Gerijpt
TKL	Top kalkloos
TRP	Terpaarde
UIT	Uitspoelingshorizont
VEN	Vegetatieniveau
VNG	Gelaagd vegetatieniveau
VRG	Vergraven

Bodemhorizont

Code	Bodemhorizont	Omschrijving
BHA	A-horizont	Minerale bovengrond
BHAB	AB-horizont	Overgangshorizont
BHAC	AC-horizont	Overgangshorizont
BHAE	AE-horizont	Overgangshorizont
BHB	B-horizont	Inspoelingshorizont
BHBC	BH-horizont	Overgangshorizont
BHC	C-horizont	Uitgangsmateriaal
BHE	E-horizont	Uitspoelingshorizont
BHEB	EB-horizont	Overgangshorizont
BHO	O-horizont	Strooisellaag
BHR	R-horizont	Vast gesteente

Sedimentaire karakteristiek, laaggrens

Afkorting	Afmeting overgangszone	Klasse
BDI	≥ 3,0 - < 10,0 cm	Basis diffuus
BGE	≥ 0,3 - < 3,0 cm	Basis geleidelijk
BSE	< 0,3 cm	Basis scherp

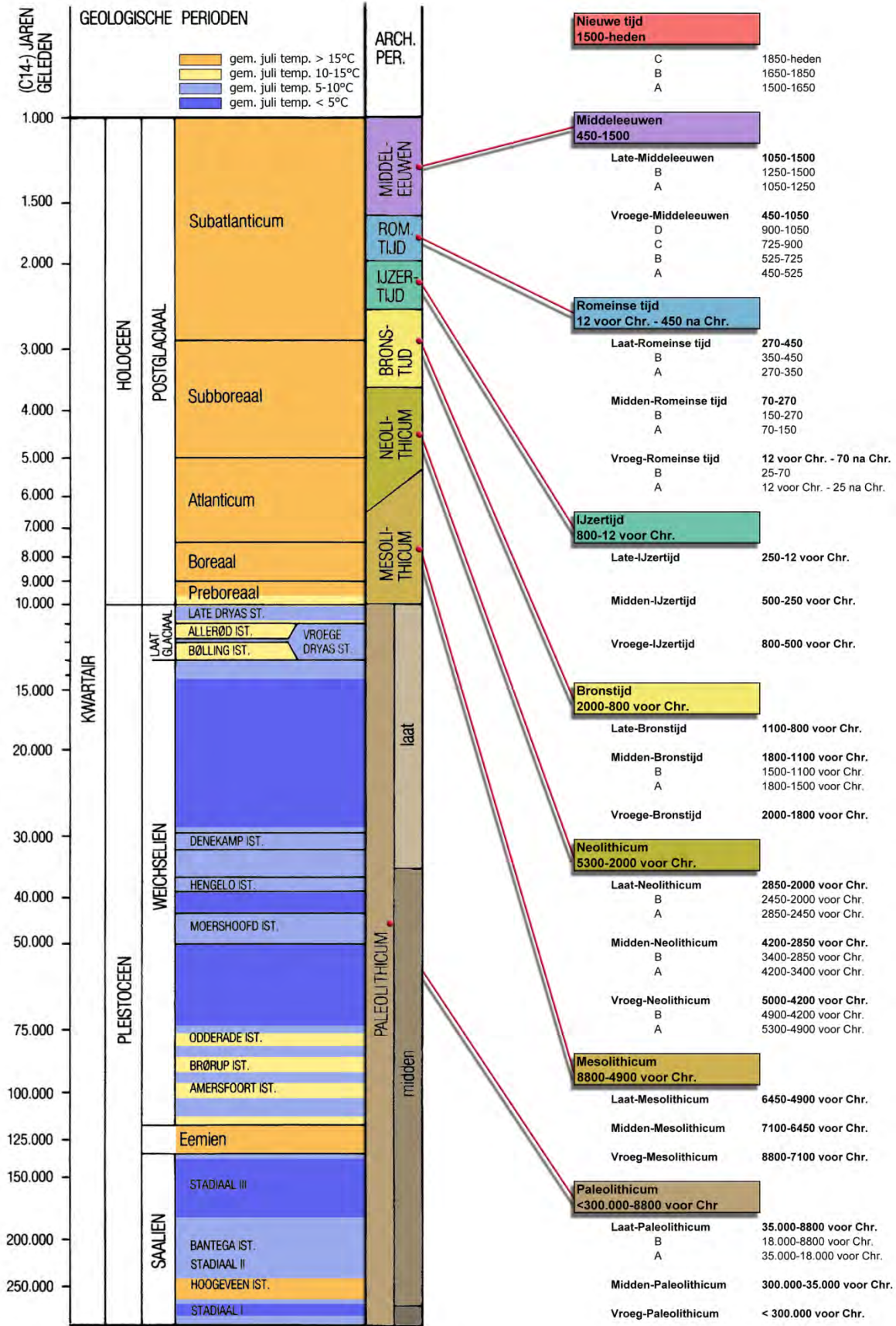
Kalkgehalte

Code	Kalkgehalte
CA1	Kalkloos
CA2	Kalkarm
CA3	kalkrijk

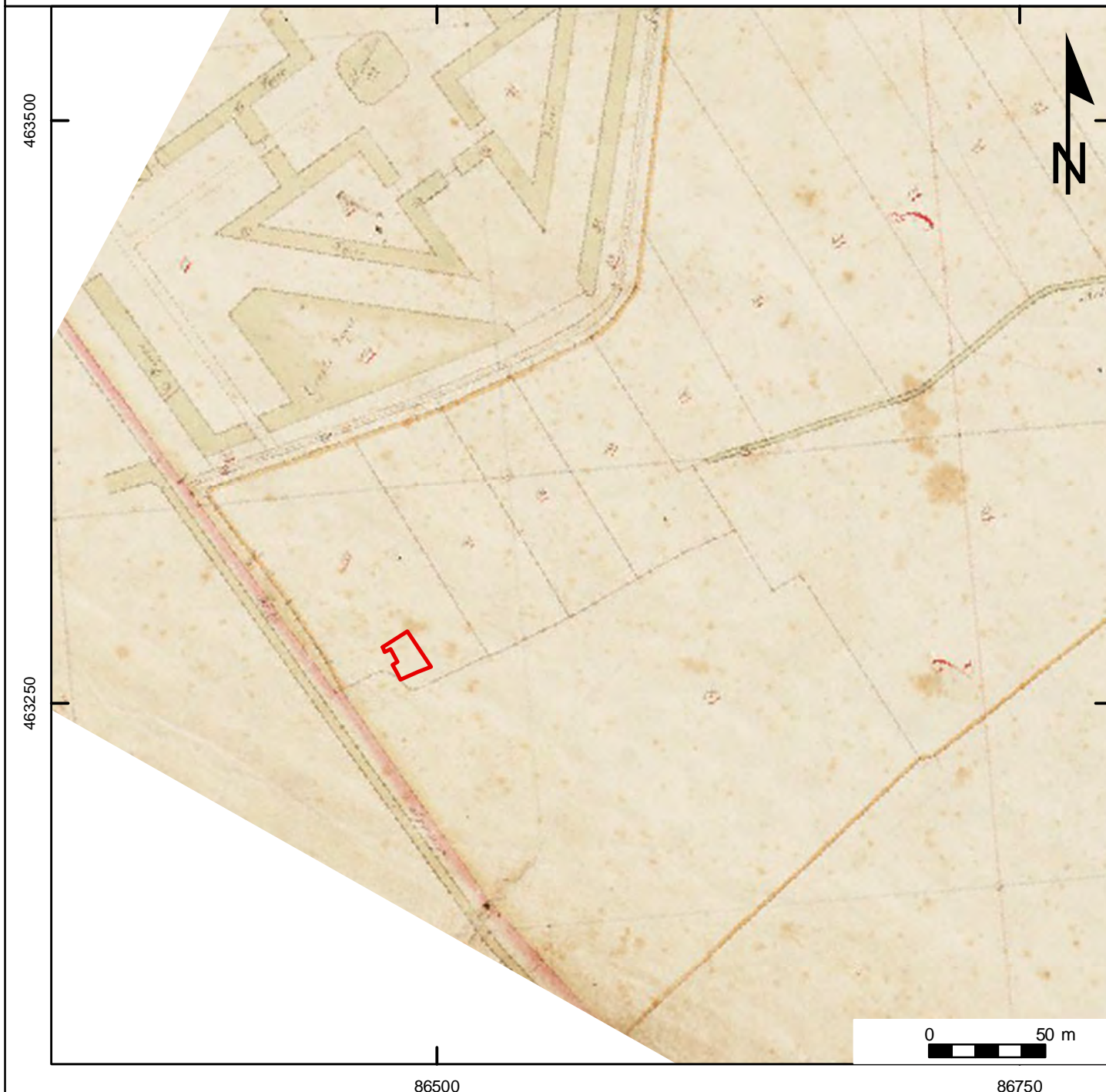
Archeologische indicatoren (1=spoor, 2=weinig, 3=veel)

Code	Omschrijving
AWF	Aardewerkfragmenten
BST	Baksteen
GLS	Glas
HKB	Houtskoolbrokken
HKS	Houtskoolspikkels
MXX	Metaal
OXBO	Onverbrand bot
OXBV	Verbrand bot
SGK	Gebroken kwarts
SLA	Slakken/sintels
SVU	Vuursteen
SXX	Natuursteen
VKL	Verbrande klei
VSR	Visresten

Bijlage 5: Periodentabel

Bijlage 6: Kadasterkaart Minuutplan 1811-1832

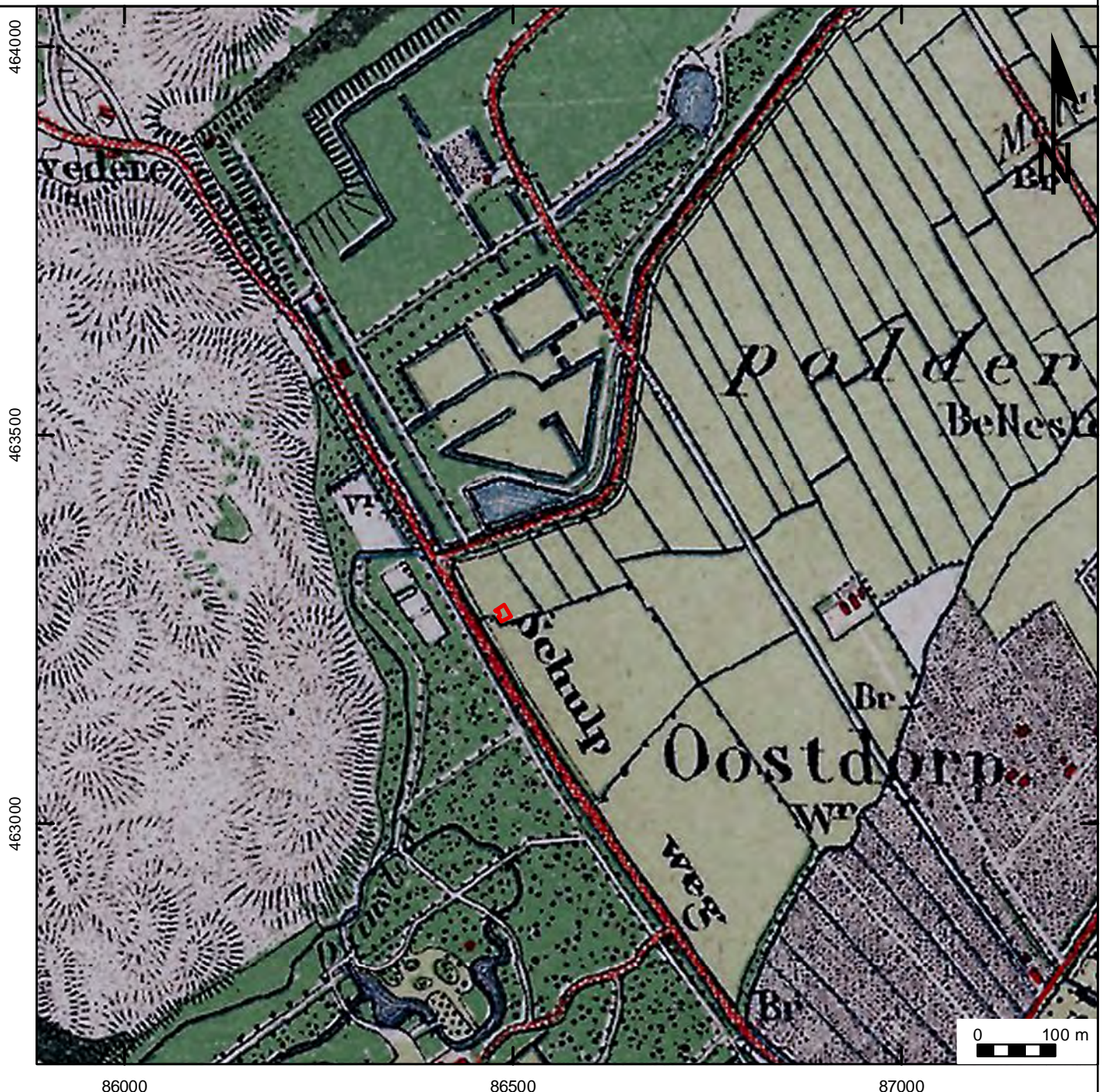

Projectnummer: 23490910
Projectnaam: Wassenaar, Katwijkseweg 7

Legenda

 Plangebied

Bijlage 7: Topografische Militairekaart 1904

Projectnummer: 23490910
Projectnaam: Wassenaar, Katwijkseweg 7

Legenda

 Plangebied